Idees d'actualitat

La incertesa i inestabilitat del moment polític actual en el món, ve marcat per un context contradictori i ple de contrastos, fruit de les tensions i la polarització que caracteritzen aquesta etapa. Uns escenari polítics plens de volatilitat i que són el fil conductor de la tendència de canvis en el qual estem immersos a nivell global. Un bon exemple d'aquest són els diferents esdeveniment succeïts en les darreres setmanes. Per una banda, la victòria de Netanyahu deixa via lliure als projectes d'annexió de les colònies en territoris palestins que compta amb el vistiplau de l'administració Trump. Per una altra, la caiguda de Bouteflika i la derrota d'Erdogan a les principals ciutats turques semblen marcar el que ja han qualificat alguns –potser de manera massa apressada- de segona primavera àrab. Així mateix, el projecte populista que comentàvem en les anteriors edicions mostra també les seves febleses davant l'escàs impacte o la fallida en la presentació de l'aliança ultra europea de Salvini o al Brasil, on Bolsonaro s'ha convertit en el president amb menys suport després de 100 dies de mandat. A Europa, les eleccions presidencials a Eslovàquia trenquen aquesta tendència populista amb la victòria de Zuzana Caputová, la candidata ecologista i liberal, mentre que a Ucraïna les eleccions enfronten el president sortint amb un lideratge emergent d'un personatge mediàtic i televisiu, sempre sota la mirada atenta de Rússia.

Aquesta dinàmica d'incerteses globals alimenta qüestions com ara la dicotomia entre la política de la identitat i l'universalisme fruit d'un sentiment generalitzat de pèrdua col·lectiva, caldo de cultiu d'un discurs radical, xenòfob i masclista magnificat per grups de poder ideològic i mediàtic lligats a la dreta i a l'extrema-dreta.

Així mateix, l'Estat espanyol viu immers en una campanya política permanent enmig d'un cicle electoral d'enorme transcendència que determinarà el curt i mig termini i en el que Catalunya s'ha convertit en el tema central de debat i polarització. La descomposició de la dreta espanyolista competint amb un discurs cada vegada més radicalitzat i histriònic queda reflectida en les principals enquestes. L'escenari d'un pacte PSOE i C's sembla el més plausible malgrat l'actual enfrontament electoral. El procés del Tribunal Suprem als polítics i activistes catalans segueix ocupant l'atenció mediàtica amb el seu ritual decimonònic i en fase de testimonis policials repetitius que sovint ratlla el paroxisme i

evidencia la feblesa d'un judici el desenllaç del qual, algunes afirmen estarà molt condicionat pel resultat de les eleccions espanyoles del 28 d'abril.

En l'àmbit econòmic, creix l'anàlisi que s'estan incrementant i estratificant les diferències i les desigualtats entre grups socials, a la vegada que són necessàries noves polítiques que permetin conciliar treball i temps lliure dins d'un marc de relacions on la democràcia vagi estretament lligada a la millora de les condicions laborals. Aquestes desigualtats, d'altra banda, tenen unes repercussions importants en els sistemes de salut pública i en l'estat de salut dels mateixos ciutadans.

La mobilització ciutadana global contra el canvi climàtic remet a la construcció d'un republicanisme cívic com a agent de lideratge. Amb tot, sorgeixen preguntes sobre si les accions per salvar el planeta justifiquen els mitjans i la deriva del que alguns analistes anomenen "dictadura verda". A la vegada, sembla que existeixi una certa contradicció entre els interessos del planeta i els interessos personals a l'hora de plantejar accions concretes que canviïn la vida quotidiana de les persones.

Finalment, l'evolució de la tecnologia i de la Intel·ligència Artifical plantegen reptes com la qüestió de la privacitat en la gestió del big data que generen els mòbils i dispositius personals d'ús més habitual, i els biaixos racials i classistes que ja es detecten en algunes aplicacions de la IA. La tendència cada vegada més intervencionista de Rússia a Internet fa témer una evolució en la línia de la que ja existeix a la Xina mentre que Europa intenta desplegar la seva estratègia de softpower en la lluita tecnològica per mitjà del seu sistema Copèrnic d'informació via satèl·lit.

Diari de les IDEES

Política internacional i globalització

Pierre Rimbert Populisme, un mot qui signifie panique

L'article recull l'evolució de les diferents definicions i significats d'un terme, populisme, que serveix tant per definir els narodniki russos de finals del segle XIX com els moviments liderats per Salvini, Orbán o Bolsonaro, passant per Bernie Sanders, Pablo Iglesias i Donald Trump. L'autor assenyala que la paraula serveix més per qualificar els que en fan un ús intensiu més que no pas per explicar el subjecte polític de la definició. A grans trets, proposa a definir el populisme com un espai polític on uns homes forts desplacen el focus de la còlera popular de la contestació del liberalisme econòmic cap al rebuig als valors de la llibertat.

Jon Lee Anderson Jair Bolsonaro's Southern Strategy

L'autor analitza amb profunditat la figura de Jair Bolsonaro i narra la història de Brasil des d'una perspectiva social, política i econòmica fins a les darreres eleccions. Explica com la seva campanya electoral a través de les xarxes socials va ser un èxit absolut que va desconcertar les elits brasileres, a la vegada que la seva trajectòria primer com a militar i després com a polític li va permetre guanyar la confiança de l'exèrcit i dels grans empresaris. Per la seva banda, l'oposició el considera com un gran perill per a la democràcia per les seves intencions de donar més poder a la policia que actua a les favel·les, les seves simpaties amb grups paramilitars, els seus comentaris homòfobs i la seva defensa de la dictadura militar (1964-1985). L'article també analitza les polítiques racials destinades a desmantellar programes que havien beneficiat principalment zones de població d'origen africà així com els seus atacs a les poblacions indígenes mitjançant canvis en la legislació mediambiental.

Kathryn Joyce The christianization of US foreign policy

La tesi de l'autora és que als Estats Units s'està produint una acostament entre la política i la religió que soscava la separació entre Església i Estat. Sosté que des de l'administració Trump s'entén la llibertat religiosa com la defensa del cristianisme i no com la defensa de l'aconfessionalitat de l'Estat. Dos estrets col·laboradors del President, Mike Pompeo i Mike Pence, comparteixen posicions molt properes amb la dreta cristiana, especialment l'evangèlica, i l'autora assegura que els líders cristians han donat suport a Trump a canvi de poder exercir la seva influència en qüestions com ara l'elecció dels candidats al Tribunal Suprem i en l'àmbit de la política internacional.

Akram Belkaïd i Lachdar Benchiba En Algérie, les décideurs de l'ombre

Després de la renúncia del president Abdelaziz Buteflika, s'observen moviments en el seu entorn de col·laboradors i familiars per mantenir de manera directa o indirecta el control sobre el poder. En aquest sentit, les protestes populars també han servit per mostrar l'opacitat d'un poder compartit entre diversos clans civils i militars. Per a l'autor, un cop més la clau del futur polític d'Algèria es troba a les mans dels militars i dels serveis de seguretat que poden inclinar la balança cap a una o altra de les faccions, d'una banda o, de l'altra, optar per canviar radicalment d'actitud renunciant a cooptar el poder i donar pas a una autèntica transició cap a la democràcia.

Julia Buxton Où va l'opposition à Nicolas Maduro?

L'autora fa un repàs crític de la trajectòria de l'oposició veneçolana, primer contra Hugo Chávez i ara contra Nicolás Maduro. Argumenta que el caos econòmic i social de 2018 afavoria els seus interessos però que no va saber aprofitar els intents de diàleg amb el poder de tal manera que, ara per ara, rl canvi de règim depèn principalment d'una possible intervenció dels Estats Units. Considera que un cop més la incapacitat de les diferents

forces d'oposició en posar-se d'acord sobre una estratègia de presa de poder ha deixat en segon pla la seva principal feblesa: la seva incapacitat per proposar un projecte polític coherent i susceptible de convèncer la majoria dels ciutadans. Conclou que el règim de Maduro encara té una gran capacitat de mobilització mentre que la persistència de les desavinences i dels interessos de partit al si de l'oposició comprometen les possibilitats de solució pacífica de la crisi actual.

Xavier Mas de Xaxàs Todo listo para una segunda primavera árabe

Mas de Xaxás alerta que la situació social i econòmica dels països àrabs és pitjor que la que va donar peu a la primavera àrab de 2011. Els règims que van sobreviure a les revolucions han endurit la repressió contra als dissidents interns, l'atur juvenil és extremadament alt i existeix una fort sentiment d'oposició a la corrupció i al mal govern. L'autor adverteix que podrien tornar a produir-se revoltes a molt curt termini, a la vegada que la rivalitat entre l'Aràbia Saudita i l'Iran, el paper dels Germans Musulmans, la retirada dels Estats Units de la zona i la creixent influència de la Xina són els principals factors geopolítics que determinaran l'evolució futura de la regió.

Selim Koru Has Erdogan's Populism Reached Its Limits?

A les darreres eleccions regionals i municipals turques, la sorpresa ha estat la derrota del partit de Recep Tayyip Erdogan a les grans ciutats, molt especialment a Ankara i Istanbul. L'autor subratlla la importància del fet recordant que va ser precisament la seva elecció a l'alcaldia d'Ankara al 1994 la que va permetre catapultar Erdogan al poder l'any 2002. L'anàlisi dels resultats electorals sembla indicar que el populisme d'Erdogan ha tocat sostre i està començant a recular per culpa de les seves pròpies contradiccions i que no pot aspirar a mantenir-se sense augmentar significativament el nivell de repressió.

Mark Weitzman The Global Language of Hatred Is French

El creixement de l'antisemitisme i de la islamofòbia tenen arrels franceses segons afirma l'autor, després de fer una recerca sobre l'origen ideològic i l'autoria intel·lectual dels atemptats xenòfobs més importants dels darrers anys. Considera que la tesi de la Gran Substitució (teoria sorgida als anys seixanta que denuncia l'existència d'una invasió musulmana que amenaça la raça europea) és el fonament ideològic d'aquests atacs. Segons Weitzman, la tradició antimoderna (i antiglobalista) de França s'ha estès a Occident en forma d'una política identitària basada en l'odi i contrària a les migracions.

Leon Aron Are Russia and China Really Forming an Alliance?

Partint d'una anàlisi econòmica i política, l'autor refuta el fet que Rússia i la Xina hagin

format una aliança contra el món occidental. Des d'un punt de vista econòmic, Xina té una importància econòmica fonamental per a Rússia atès que és el seu principal soci comercial, a qui exporta una gran quantitat de matèria primera. En canvi, per a la Xina Rússia no deixa de ser un actor econòmic secundari que no figura en la llista dels principals països cap on exporta. Políticament, ambdós països comparteixen una visió multipolar i anti-americana del món, però la Xina té ambicions més àmplies i ha deixat Rússia fora de la llista de països més beneficiats pel projecte de Nova Ruta de la Seda, a la vegada que la cooperació militar també ha disminuït. Tot i la bona relació personal entre Putin i Xi Jinping, l'autor considera que no és una condició suficient per afirmar que s'està construint una aliança sòlida, sobretot quan la cooperació econòmica no és recíproca.

Rudi Rever Le génocide rwandais: déconstruction d'une conspiration

25 anys després del genocidi rwandès que va tenir com a detonador l'assassinat del president Habyarimana, l'autora analitza el paper del Front Patriòtic Ruandès (FPR) de Paul Kagame no només en el genocidi sinó en les posteriors intervencions armades de Rwanda a la República Democràtica del Congo després de la invasió de 1996. També analitza la complicitat i les responsabilitats del govern francès de l'època tant durant la fase d'extermini dels tutsis per part dels hutus com al llarg de la campanya de represàlies duta a terme pel FPR un cop va accedir al poder.

Hagai El-Ad , "Democracy, Israeli Style"

Aprofitant la celebració de les eleccions legislatives a Israel, l'autor analitza l'estat de la seva democràcia i argumenta que no hi haurà cap acord de pau entre Israel i Palestina, com havia insinuat l'administració nord-americana, si no cessen les ocupacions de territori. El-Ad assegura que les pràctiques colonials i militars d'Israel estan acostant-se al límit del que és acceptable per la comunitat internacional, i afirma que no es pot qualificar el país com a democràtic si els mil colons israelians de Cisjordània tenen dret a vot a la Knesset, mentre els 200.000 palestins que hi viuen no el tenen. L'expansió de les colònies, el trasllat de l'ambaixada nord-americana a Jerusalem i la falta de resposta de la comunitat internacional davant de les vulneracions dels drets humans que tenen lloc a Israel porten l'autor a pensar que el "pacte del segle" anunciat per Trump no serà més que la continuació de les polítiques dutes a terme des dels anys setanta del segle passat.

Catalunya, Espanya i Europa

Alfred Bosch i Pere Aragonès Catalunya ante el Brexit

El conseller d'Acció Exterior, Alfred Bosch, i el vicepresident del govern català, Pere Aragonès, analitzen les conseqüències per a Catalunya de la sortida del Regne Unit de la Unió Europea. Afirmen estar preocupats pels residents catalans al Regne Unit i viceversa,

ja que no està clar quin en serà el futur estatus legal. També alerten de l'efecte que pot tenir sobre l'economia catalana atès que Catalunya és el tercer territori d'Estat que més inversions britàniques rep, a la vegada que més de 2000 empreses catalanes exporten els seus productes al Regne Unit. Finalment, reafirmen el seu compromís amb la Unió Europea i els valors comunitaris, tot criticant l'excessiva dependència del Consell Europeu respecte dels governs dels estats membres.

Laia Balcells Polarización y consenso en Catalunya

L'article analitza l'actual polarització social davant del tema de la independència mitjançant l'estudi dels tres blocs en els quals es divideix la societat catalana en funció de les seves preferències relatives a l'eix territorial: un grup que aposta clarament per la independència (44% de la mostra), els que consideren que la millor opció és mantenir l'estatus quo territorial (aproximadament un 20%) i un 35% que se situa en una zona intermediària no polaritzada i que serà clau a l'hora d'establir majories. L'autora acaba assenyalant dos punts de fort consens social: el rebuig majoritari a l'empresonament dels polítics i activistes independentistes, que se situa al voltant del 60%, i l'aposta per un referèndum legal que puja fins al 80%. La proposta de l'autora és que cal treballar des dels punts de major consens, tot i que la gran dificultat resideix en el fet que alguns actors tenen incentius per eliminar aquests punts de consens.

Francesc-Marc Álvaro Presos rivales y diagnósticos

La decisió de les dues grans forces independentistes de situar com a caps de llista per a les eleccions generals i europees alguns dels presos que estan sent jutjats revela, segons l'autor, que cap dels dos no vol renunciar a l'actiu mobilitzador que signifiquen els presos polítics, tot i que no podran exercir les seves responsabilitats si són condemnats. Això també subratlla que l'independentisme no ha suspès la seva competició interna tot i la repressió de l'Estat, ans el contrari, en tant que hi ha una pugna per assolir l'hegemonia en un moviment que és transversal i, al mateix temps, orientat ideològicament al centreesquerra. Finalment, l'autor es pregunta què és més intel·ligent, ara: gestionar aquesta força, reagrupar-la i fer-la créixer amb noves estratègies, o tornar a enfrontar-se a un Estat avui més fort i desacomplexat, sense cap garantia de victòria?

Albert Branchadell El racisme a Catalunya

Arran de la publicació de l'estudi de SOS Racisme InVisibles. L'estat del racisme a Catalunya corresponent a 2018 i de l'informe de l'Ajuntament de Barcelona La discriminació a Barcelona, l'autor analitza l'augment del racisme a Catalunya, atribuït per SOS Racisme a la falta de prevenció i promoció de la cohesió social per part de les institucions públiques i també al context sociopolític mundial. Catalunya no és impermeable al fantasma filofeixista que recorre tot el món occidental, des dels Estats Units de Trump o el Brasil de Bolsonaro fins a la Itàlia de Salvini o l'Hongria d'Orbán. L'autor conclou que

manifestar-se en contra d'un partit que flirteja amb la xenofòbia com ho fa Vox constitueix gairebé un deure cívic.

Josep Ramoneda El neoliberalismo de Vox, PP y Ciudadanos es la pasarela hacia el autoritarismo

En aquesta entrevista, Josep Ramoneda comença observant com l'existència de clixés entre Catalunya i Espanya impossibilita la comprensió mútua pel que fa al conflicte independentista. Segueix una discussió sobre tema de la veritat i com aquesta està desacreditada en l'actualitat. Després de donar la seva visió sobre els polítics espanyols actuals, considera que el feminisme és l'únic moviment d'emancipació real que existeix a la societat.

Diego Torres The battle for Spain's empty center

Anàlisi de la importància determinant que tindrà l'anomenada Espanya interior o buida en els resultats de les properes eleccions legislatives. L'autor ressegueix les línies de ruptura que existeixen entre les tres dretes espanyoles i la fragmentació del seu vot en unes províncies clarament sobrerepresentades, la qual cosa podria comportar l'esfondrament del Partit Popular en els seus feus tradicionals i permetre una victòria més o menys folgada del PSOE.

Paulo Pena Partidos nacionalistas dominam o debate político na Europa

Aquest és el primer article d'una sèrie que fa públics els resultats d'un macro estudi on s'analitzen més de 46 milions de missatges publicats per gairebé 4 milions d'usuaris en cinc països europeus. Es fa patent que els partits nacionalistes, populistes i anti-immigració són els més actius en els debats que es produeixen a les xarxes socials. L'autor incideix en el pes que tenen les estratègies de desinformació i manipulació informativa, així com els actors d'extrema dreta en el discurs online de cara a les properes eleccions europees.

Timothy Garton Ash Brexit is just one front in Europe's battle for its soul

Segons l'autor, la possible participació del Regne Unit a les eleccions europees de maig pot tenir efectes molts negatius ja que pot significar el bloqueig intencionat de les institucions europees per part dels partidaris d'un Brexit dur, a la vegada que una victòria conservadora afebliria el grup parlamentari dels socialistes europeus. Considera que ambdues situacions són claus per al futur de la UE i recomana no caure en les provocacions dels partidaris del bloqueig per no enterbolir durant dècades les relacions entre la UE i el Regne Unit. L'autor enumera els tres elements que caldria tenir en compte per assolir un

bon pacte: l'extensió temporal de l'article 50, el compromís britànic de no bloquejar les institucions comunitàries i la participació massiva a les eleccions europees per plantar cara a l'extrema dreta.

Joost de Vries Meet Thierry Baudet, the suave new face of Dutch rightwing populism

La victòria del partit populista Fòrum per la Democràcia a les eleccions provincials dels Països Baixos ha canviat el panorama de l'extrema-dreta en aquell país. L'autor analitza la figura emergent de Thierry Baudet, el líder d'aquest nou partit fundat tot just fa un parell d'anys. Contràriament a l'antic líder populista Geert Wilders que es definia com a anti-intel·lectual, Baudet es presenta com a pensador, elitista i novel·lista. El seu pensament es podria descriure com una combinació de l'historiador alemany Oswald Spengler i l'acadèmic canadenc Jordan Peterson, d'una banda, perquè considera que les elits polítiques i culturals reivindiquen els valors caducs d'un cosmopolitisme ateu i progressista i, de l'altra, perquè propugna la restauració d'una societat masculina, blanca i nacionalista desacomplexada que no hagi de disculpar-se, per exemple, pel colonialisme o les estructures racistes i sexistes de la societat.

Michela Murgia Construeixen un estat feixista i penso que es consolidarà durant els propers vint anys

L'escriptora sarda Michela Murgia, coneguda pel seu compromí amb el feminisme i per les seves conviccions independentistes acaba de publicar el llibre Instruccions per fer-se feixista (Empúries) on per alertar dels seu perill apuntala i justifica amb ironia les idees feixistes per tal d'aconseguir l'efecte contrari: denunciar una ideologia que no cessa de créixer. Interpel·la directament al lector i el posa davant del mirall perquè tothom, en un moment o altre, pot ser víctima d'allò què l'autora anomena "la racionalitat del feixisme" i ajudar a difondre, encara de manera inconscient o involuntària, actituds i comportaments que facilitin el retorn de la ideologia feixista.

Matthew Karnitschnig Ukraine's unenviable choice

Les eleccions presidencials a Ucraïna, en la segona volta de les quals s'enfrontaran el president sortint Petro Poroshenko i l'actor Vladimir Zelenskiy, tenen lloc en un context de tensió màxima degut a la guerra que assola les regions orientals del país, les conseqüències de l'annexió russa de Crimea, la pobresa creixent i la corrupció endèmica d'institucions polítiques, socials i econòmiques (fins al punt que només el 10% de la població encara confia en el govern). La possible victòria de Zelenskiy (que compta amb el suport d'un els principals magnats dels mitjans de comunicació) és vista per bona part de la població com un altre signe de la decadència del país. Cinc anys després de la revolta de Maidan, Ucraïna es troba de nou en una cruïlla vital per al seu futur i viu immersa en un cercle viciós: com més treballadors qualificats i estudiants abandonen el país, més empitjora i s'empobreix

l'economia, obrint així el camí a les idees i moviments populistes.

Anne Dastakian Présidentielle en Slovaquie: Zuzana Čaputová, le contre-exemple à l'Est

La victòria de Zuzana Čaputová a les eleccions presidencials a Eslovàquia suposa una gran novetat en el panorama política d'una Europa central i oriental que al llarg dels darrers anys ha vist com els moviments nacionalistes, populistes, xenòfobs i reaccionaris conquerien el poder o assolien uns resultats electorals que els permetien exercir una gran influència sobre la política del seu país. Čaputová és una advocada nouvinguda en política, activista anticorrupció, ecologista, que es posiciona a favor dels drets dels col·lectius LGBT i de l'avortament. L'autora de l'article confia que aquesta victòria marqui l'inici d'un canvi de tendència a tota la regió.

Claire Provost i Nandini Archer Dozens of Europen politicians linked to US 'incubator for extremism

Les autores revelen les activitats del Congrés Mundial de les Famílies (WCF, en anglès), una xarxa anti-LGTBi que celebrarà properament el seu congrés mundial a Verona. Consideren el WCF com el laboratori de l'extremisme perquè ha convidat nombrosos polítics, religiosos, aristòcrates i personatges de l'extrema dreta, la presència dels quals ha augmentat força al llarg dels darrers anys permetent així la creació de forts vincles, com per exemple entre la Lega de Salvini i el PiS polonès.

Democràcia, diversitat i cultura

Daniel Innerarity La estupidez colectiva

A parer de l'autor, els desastres polítics s'han d'atribuir més a la incompetència que no pas a la mala voluntat. Així, al·lega que els nostres fracassos col·lectius s'expliquen millor si els entenem com un dèficit de coneixement més que de moral. Una cosa no exclou l'altra, però entenem millor els fracassos col·lectius si examinem la nostra cadena d'errors que si els expliquem com el resultat d'una voluntat expressa de produir aquesta situació. El gran problema de les societats democràtiques actuals és aconseguir que la societat en el seu conjunt sigui més intel·ligent que l'individu per tal d'evitar entrar en una dinàmica on el conjunt sigui menys competent que la persona. Innerarity conclou que en societats complexes, on tot està densament interconnectat, hauríem de dedicar menys energia a combatre els enemics externs i esmerçar més esforços a lluitar contra la nostra pròpia irracionalitat.

Irena Guidikova Beyond identity politics and culture wars –a new universalism

Segons l'autora avui dia el debat polític és desolador, no només perquè està amarat d'odi, sinó també perquè no té ambició ni altura de mires. Els conflictes, les protestes estratègiques i el soroll polític i mediàtic impediran construir un nou concepte de "nosaltres" i un futur compartit si no aconseguim sortir de la nostra pròpia perspectiva i reconèixer que els altres, per molt que no hi estiguem d'acord, també tenen unes reivindicacions legítimes. Per això, en lloc de malbaratar energies en guerres culturals, cal pensar en la inclusió, en com els espais inclusius ens permeten incrementar l'empatia cap als altres.

Silvia Federici División sexual del trabajo y violencia machista

En el seu pròleg a la nova edició de Patriarcado y acumulación a escala mundial, de Marías Mies, l'autora en destaca la tesi que estructura el llibre: al principi de la història es va imposar una divisió sexual del treball, mitjançant la qual els homes es van especialitzar en les arts de la violència i la destrucció, mentre que les dones ho van fer en les activitats que produeixen la vida. Amb el temps, aquesta divisió s'ha consolidat en un sistema «patriarcal» en què la violenta apropiació per part dels homes del treball de les dones s'ha convertit en la força productiva dominant i en el seu motor. Segons Federici, aquesta és una opinió provocadora, que contradiu els relats s'han fet servir fins ara per descriure la història de la civilització. També argumenta que aquesta lectura desmitifica el presumpte caràcter innovador i creatiu del capitalisme, d'aquesta «última manifestació del patriarcat», exposant la seva dependència parasitària de la lliure apropiació de la natura, del cos i del treball de les dones.

Bernand Latour El sentimiento de perder el mundo, ahora, es colectivo

El darrer llibre d'aquest influent pensador francès, Dónde aterrizar. Cómo orientarse en política (Taurus) és un diagnòstic sobre un món on el canvi climàtic ho trastoca tot i permet comprendre fenòmens que van des de les desigualtats fins a la globalització, passant per l'ascens del populisme. També és una crida a l'acció i un manifest europeista. I, finalment, una síntesi del pensament d'un autor que ha estat precursor en disciplines com la sociologia de la ciència en la reflexió sobre els fets i la veritat. L'autor subratlla que si centréssim els debats en els temes abans esmentats i més enllà de diferències de valors i d'ideologies, podríem començar a definir un món comú, i no podríem permetre'ns dir que no existeix el canvi climàtic, que els problemes de salut no ens afecten, o que la reproducció de les abelles no és el nostre problema. Tornaríem a discutir entre éssers civilitzats.

Elif Shafak To understand the far right, look at their bookshelves

La novel·lista turca Elif Shafak analitza la influència creixent d'escriptors propers al populisme i a l'extrem-dreta en el mainstream ideològic i cultural. Des dels assaigs d'autors com ara Jordan Peterson i Thilo Sarrazin en el món anglosaxó als textos de Renaud Camus i Jean Raspail en l'àrea francòfona, la dreta radical ha aconseguit fer forat en el món de les idees i dels debats contemporanis, i estem assistint a l'aparició d'una nova intel·lectualitat radical de dretes. Mitjançant els seus llibres i les seves conferències, aquesta intel·lectualitat està acostant els grups socials amb menys instrucció al món de les lletres. D'altra banda, un altre dels seus objectius és el de donar legitimitat a la política reaccionària contra les reformes progressistes mitjançant la distorsió dels fets i la reescriptura de la història.

Nancy Fraser Necesitamos una definición totalmente diferente del concepto de clase trabajadora

L'autora explica que s'està produint una ruptura amb el feminisme corporatiu liberal que havia estat dominant durant les últimes dècades, és al dir el feminisme de Sheryl Sandberg, Christine Lagarde o Hillary Clinton. Ara les feministes han pres consciència que aquesta via està morta i només ens portaria a altres Trumps. Existeix el sentiment de que es necessita anar cap a una altra direcció, en gran part centrada en la lluita per la reproducció social, les escoles, l'habitatge, el transport públic, la sanitat. Fraser afirma que la idea central és que ja no n'hi ha prou amb el pensament dels moviments socialistes tradicionals, que no és suficient canviar les relacions de producció i socialitzar la propietat dels mitjans de producció. El que de veritat hem de repensar és la relació entre la producció i la reproducció, la relació entre l'economia i el sistema polític.

Astra Taylor ¿Quién, el pueblo?

A partir de l'estudi d'obres pictòriques com La llibertat guiant el poble de Delacroix, la sèrie Indústria de Detroit que va pintar Diego Rivera durant la Gran Depressió o encara els murals de la sèrie Història de San Francisco d'Anton Refregier a l'època del New Deal, l'autora proposa un recorregut per les diferents representacions del subjecte democràtic i la seva repercussió històrica. Per revitalitzar la representació popular en una època de participació fragmentada Taylor proposa imaginar i projectar una sèrie diferent d'imatges (basades en un nou conjunt de coalicions polítiques viables) per fer renéixer el vell anhel de conferir una dimensió experimental i material a les formes democràtiques que han quedat relegades als marges de la actualitat.

Economia, benestar i igualtat

Will Stronge Work and free time: a new social settlement

En el sistema econòmic actual, la riquesa es concentra cada cop més en el capital i no en el treball, la qual cosa significa que no es crea riquesa sinó que s'extrau. Al mateix moment, el treball cada vegada es retribueix menys i també creix el treball no remunerat, incrementant així les desigualtats. L'autor fa un repàs a la situació actual de l'estat del benestar i les condicions laborals, i es planteja com s'haurien d'articular en un futur tecnològicament més avançat. Presenta algunes propostes de reforma com per exemple escurçar la setmana laboral, pagar el desplaçament a la feina, remunerar totes les hores extra, augmentar la democràcia al lloc de treball, aplicar una renda universal o controlar democràticament l'automatització. Finalment assenyala controvèrsies i debats que existeixen al voltant d'algunes de les seves propostes i esmenta l'estratègia i el rol que haurien de tenir l'estat i els sindicats en l'aplicació de les mesures proposades.

Miquel Ángel García Vega España camina hacia una sociedad de castas

L'article estudia la situació econòmica actual en termes de desigualtat i de progrés social a Europa, posant l'èmfasi a Espanya, on l'ascensor social està cada vegada més aturat, fet que genera poca confiança amb el sistema meritocràtic. Un dels punts clau és que el sistema educatiu no està funcionant com a impulsor de la igualtat ja que els rics cada vegada són menys nombrosos i més rics. L'autor afirma que hem d'apostar per una societat més igualitària i aporta dades sobre les repercussions que tenen les diferents vies per aconseguir-ho. En definitiva, un article que reflexiona sobre el model actual de progrés social, amb especial atenció a les polítiques que proposa cada partit en l'àmbit redistributiu.

Steve Coulter Restoring trust in Europe –wage rises and workplace democracy

Coulter analitza la manca de confiança cap a la Unió Europea com a causa de l'estancament dels salaris i de les polítiques d'austeritat que es van dur a terme durant la crisi econòmica. Per revertir aquesta situació, proposa que la UE obligui els estats membres a incloure la negociació col·lectiva i introdueixi altres formes de gestió i control democràtic als lloc de treball. Subratlla que són mesures especialment importants ara que l'economia s'està movent cada vegada més cap a modalitats de treball en plataforma o "gig" (treball esporàdic). Recorda que molts treballadors no han notat en la seva vida diària la millora dels indicadors econòmics generals, la qual cosa ha facilitat l'increment dels populismes d'extrema dreta.

Richard Wilkinson L'inégalité est un problème de santé publique

Entrevista a l'epidemiòleg Richard Wilkinson arran de la publicació del seu darrer llibre sobre les repercussions de les desigualtats en la salut. Wilkinson assegura que les societats desenvolupades no han sabut proporcionar benestar individual i col·lectiu, que els culpables del malestar són l'estrès, la falta d'autoestima i l'ansietat que produeix l'emmirallar-se amb persones d'estrats socials superiors. La seva tesi principal és que les desigualtats són un problema de salut pública atesos els seus efectes en la salut mental dels individus. Les societats de fa un segle no patien aquests efectes perquè les comunitats eren més petites i es practicava l'ajuda mútua. Actualment, amb l'increment de la diferència entre rics i pobres i l'estancament de la mobilitat social ascendent, es produeix una disminució d'aquesta ajuda mútua i creix la baixa autoestima. També diagnostica que el fet de pertànyer a un estrat social baix impedeix desenvolupar les capacitats de l'individu, fins i tot tenint en compte les correccions vehiculades per l'educació.

Mark Rice-Osley i Jennifer Rankin Europe's south and east worry more about emigration than immigration

L'article analitza els resultats de diverses enquestes per entendre les posicions dels europeus respecte de la immigració. A la Unió Europea hi ha setze països que ha patit una disminució de població entre 2007 i 2018, als quals s'han de sumar els que tenen un estancament poblacional, la majoria situats a l'Est i el Sud d'Europa. A Espanya, Itàlia, Grècia, Polònia, Hongria i Romania preocupa més la emigració que no pas la immigració, i les enquestes revelen que també és en aquest països on hi ha un major percentatge de població que creu que s'hauria de limitar l'emigració. Els autors també subratllen altres temes d'interès per als europeus, com la radicalització islàmica (especialment preocupant per a belgues, francesos i holandesos), la lluita per al medi ambient (Dinamarca, Grècia, Romania), l'economia (Itàlia, Romania i Grècia) o la corrupció (Hongria, Itàlia, Polònia, Romania, Espanya, Grècia i Eslovàquia, on el tema preocupa a més de la meitat de població).

Larry Elliott A birthrate crisis would require a whole new mindset on growth

L'autor es plantejar què passarà si les prediccions de creixement de l'ONU no es compleixen i el nombre d'habitants del planeta acaba decreixent. Aquesta és la pregunta encapçala el llibre Empty Planet (Penguin Random House) de Darrell Bricker i John Ibbitson. Segons els autors, les conseqüències d'una disminució de població serien similars als de la pesta bubònica del segle XIV, tot i que atenuades en el temps. Una baixada del preu de les terres i de l'habitatge i una pujada correlativa dels salaris serien una conseqüència directa de la despoblació, que també permetria una lluita més eficaç contra el canvi climàtic. En resum, es produiria un decreixement com a resultat d'una tendència a la baixa natalitat arreu del món que resoldria part dels problemes actuals tot i que el món

seria de retruc un lloc més solitari.

Anne-Sophie Pelletier La vejez solo puede vivirse dignamente si el Estado pone los recursos humanos

Entrevista amb Anne-Sophie Pelletier, candidata al Parlament Europeu pel partit d'esquerres La France Insoumise, on reflexiona sobre com els estats tracten els seus ciutadans més grans i la falta de treballadors socials. Pelletier critica fortament la gestió de les residències d'avis, on els metges fan visites tan curtes que no veuen ni als pacients, els treballadors treballen amb alts nivells d'estrès i no poden donar un servei digne als usuaris. Algunes propostes de l'entrevistada inclouen la pujada d'impostos a les prensions de capitalització, impostos als dividends de les accions o acabar amb les residències de gent gran amb finalitat de lucre, a les que titlla d'especuladores.

John Harris Street battle: the activists fighting to save their neighbourhood from tech giants

Els gegants tecnològics com Amazon, Google o Facebook dominen un dels espais més influents del món: Internet. Un fet que el gran públic desconeix és que actualment les grans seus que estan instal·lant a ciutats com Nova York, Toronto, Berlin, entre d'altres, estan tenint efectes indesitjables per al seu entorn més immediat, Des dels poders públics, la instal·lació d'aquestes empreses es veu com un factor molt positiu, però també cal tenir en compte que comporten un efecte gentrificador que fa augmentar el cost de la vida als barris on s'instal·len, i molt especialment els lloguers. Les comunitats de veïns afectatades han començat a organitzar-se, primer a nivell local però també sumant forces a nivell global per tal de plantar cara als gegants tecnològics, i aturar les subvencions fetes a mida que els proporcionen els poders públics.

Sostenibilitat i canvi climàtic

Matthew Cantor Could 'climate delayer' become the political epithet of our times?

En un moment on l'abús verbal és una constant en el discurs polític en general i molt especialment als Estats Units, l'autor pren com a exemple Alexandria Ocasio-Cortez per plantejar una nova manera d'utilitzar el llenguatge, no com un insult sinó com un nou concepte polític. Fa pocs dies, la congressista demòcrata va utilitzar l'expressió "climate delayers" (retardadors climàtics) per definir aquells que s'impliquen poc o gens en la lluita contra el canvi climàtic. Tot i que el seu ús no sigui nou en determinats ambients, l'autor diu que és important que hagi fet la seva aparició en el debat polític general, ja que s'ha demostrat (i Donald Trump n'és un bon exemple) que una sola expressió pot ser més convincent i eficaç que mil arguments. I la lluita contra el canvi climàtic necessita que puguem disposar de tot un arsenal de recursos lingüístics i discursius com aquest.

Aurore Coulaud i Margaux Lacroux La fin du monde justifie-t-elle les moyens?

El recurs a la sensibilització dels ciutadans ja no és suficient i cada cop més sorgeixen veus que reclamen als polítics l'aplicació de mesures de compliment obligatori per lluitar contra el canvi climàtic. L'autora es pregunta si allò que els escèptics anomenen "dictadura verda" podria ser l'única resposta eficaç per combatre una urgència climàtica que posa en perill la humanitat. Les respostes són variades, contradictòries i complementàries segons els casos. Alguns reivindiquen que cal organitzar políticament la "fallida" dels sectors econòmics més nefastos per al medi ambient. Un altres defensen una o altra forma de decreixement mentre uns tercers advoquen per la imposició de taxes, quotes, multes i altres mesures de coerció. L'autora acaba concloent sobre la necessitat de trobar un equilibri entre la repressió i la incentivació.

Win McCormack How Green Was My Virtue: Can civic republicanism help save the planet?

L'autor de l'article reflexiona sobre quin és el model polític que pot salvar el planeta. Atès que l'acció política contemporània global es basa en fomentar dinàmiques individualistes i de consumisme, McCormack entén que la solució més clara hauria de ser l'aplicació de polítiques verdes que descartin el lideratge personalista en la mesura que s'oposa dels ideals de la democràcia de base. El vincle d'aquests polítiques verdes amb el republicanisme vindria donat per la necessitat d'assolir un lideratge polític inspirador i per l'aliança entre ecologistes i republicanisme cívic davant dels cànons liberals imperants.

Laurent Sagalovitsch L'écologie s'arrête là où commencent nos petits intérêts personnels

L'article planteja la dificultat de l'ésser humà a projectar-se en una època on ja no estarà present. No acceptem sacrificar de manera dràstica el nostre estil de vida per tal que les generacions futures gaudeixin d'una vida millor, ja que no som altruistes per procuració i només ens interessa la vida present. En regla general, la consciència de l'ésser humà només es preocupa pel bé públic en la mesura que en pugui treure algun profit, la seva generositat acaba allà on acaba la seva llibertat individuals i el seu sentit del sacrifici s'expressa només en funció dels seus interessos. Ens agradi o no, en la seva configuració actual l'home modern occidental és auto-centrat.

Maxime Gaborit Il y a une homogénéité sociale dans la mobilisation pour le climat

L'autora apunta al naixement d'un fenomen interessant que s'estan produint al si dels moviments de protesta contra el canvi climàtic. Prenent com a exemple el cas de França,

ressenya que si bé les classes socioprofessionals superiors encara dominen els moviments de defensa del planeta, el moviment de les armilles grogues podria permetre una convergència amb les preocupacions de les classes populars. En efecte, l'autora subratlla que els dos moviments s'assemblen i conflueixen en la mirada que porten sobre l'Estat, que consideren com a culpable de perpetuar un sistema incompatible amb les demandes socials i ecològiques de la població.

Innovació, ciència i tecnologia

Thais Portillo The consequences of our blind faith in Artifical Intelligence are catching up to us

L'autora descriu alguns dels reptes socials derivats de l'ús la Intel·ligència Artificial. Com a investigadora en criminologia es planteja dues preguntes a l'hora d'automatitzar els processos de decisió i detecció: ho puc fer? Ho hauria de fer? Creu que són preguntes especialment rellevants ja que la IA és cada cop més present, especialment quan es tracta de temes mèdics, policials o jurídics. Els models predictius de delinqüència o reincidència que s'utilitzen (o ho faran en un futur breu) es basen en la utilització de dades brutes de població. La gran preocupació de l'autora són els biaixos que hi poden haver en les dades que alimenten el sistema i la manca de rendició de comptes d'un sistema algorítmic completament automatitzat, sense capacitat de saber quin ha estat el procés lògic seguit per una aplicació d'IA per prendre una decisió o efectuar una predicció.

James Vlahos Smart talking: are our devices threatening our privacy

Arran del possible ús de l'assistent virtual d'Amazon Alexa en un cas d'assassinat als Estats Units, les autoritats van demanar a la companyia poder accedir a les gravacions de veu del dia dels fets. Això ha obert el debat sobre la privacitat -o la seva manca- d'aquests tipus de dispositius. Les autoritats no són els únics que voldrien tenir accés a aquestes dades, sinó que també els ciberdelinqüents intenten accedir als dispositius controlats per la veu i sovint ho aconsegueixen. L'autor recomana tenir en compte que quan utilitzem els assistents virtuals i altres productes que envien les nostres converses al núvol, pensem que no només hi haurà un robot a l'altre banda, sinó que vegades hi haurà un treballador de la companyia escoltant les nostres converses amb l'excusa de millorar el servei i el producte. A continuació, es planteja un nou dilema ètic: què fer si l'assistent grava una situació conflictiva com anar begut, amenaces o la confessió d'un nen sobre abusos que pateix? De moment, els sistemes de reconeixement de veu ofereixen la possibilitat de trucar a un taxi, a línies d'ajuda, etc. Però ens hem de mentalitzar que aviat podran prendre la iniciativa i actuar pel seu compte?

Manu Garrido Twitter y la trampa de la libertad de expresión

Twitter va néixer com un producte inacabat que va anar adaptant-se segons les necessitats dels seus usuaris i va anar creixent sense aturador fins que al 2015 es va produir un ralentiment del nombre d'usuaris. El problema, segons l'autor, era que Twitter s'havia convertit en un forat negre de trolls, bots, missatges d'odi i fake news, on la interacció entre usuaris s'havia deteriorat. La direcció de Twitter no trobava la manera d'encaixar la llibertat d'expressió i un debat sa a la seva plataforma. Mentrestant el discurs de l'odi, especialment cap a minories i grups vulnerables, segueix creixent. Actualment l'empresa treballa amb grups d'investigadors per aconseguir detectar autònomament la toxicitat de les conversacions en la plataforma. Finalment, Manuel Garrido acusa a Twitter i la seva direcció d'emparar-se en la llibertat d'expressió per permetre la difusió del discurs de l'extrema dreta i les manifestacions d'odi.

Sam Levin Bias deep inside the code: the problem with AI in Silicon Valley

Els algoritmes no són perfectes en la presa de decisió, tenen biaixos i amplifiquen la discriminació de determinats grups quan, per exemple, demanen una hipoteca o quan una aplicació d'Intel·ligència Artificial decideix si uns individus han d'anar a la presó o si uns altres entren a l'escola. Les grans companyies tecnològiques han creat comitès ètics sobre intel·ligència artificial i l'autor recorda que molt sovint aquests comitès no són representatius de persones racialitzades i dones, o inclouen membres transfobs i racistes. La intel·ligència artificial està cada dia més present a les nostres vides i les conseqüències de la seva aplicació poden ser especialment negatives per a grups minoritaris o estigmatitzats, que haurien de ser presents als comitès ètics i participar a l'elaboració d'aquesta tecnologia en comptes d'haver-la de patir i lluitar contra les conseqüències d'una utilització desregularitzada.

Andrei Soldatov Why Russia Might Shut Off the Internet

La Rússia de Putin és un estat que té com a principal objectiu l'estabilitat política i ha decidit gestionar l'accés de tota la població a Internet de forma centralitzada, des del mateix Kremlin. Les experiències de Txetxènia i Ingúixia, entre d'altres crisis, han demostrat que Internet, i molt especialment especialment Twitter i Facebook, és clau per a la mobilització d'opositors. Per tant, la solució ha passat per legislar l'ús d'Internet, a través d'una llei destinada a combatre les fake news però que també permetrà eliminar contingut desfavorable al govern, i d'una llei de sobirania digital que facilitarà el control del transit d'Internet.

Joshua Posaner i Zoya Sheftalovich EU soft power fills space for US tech giants

Aquest article se centra en el sistema europeu Copèrnic de geolocalització per satèl·lit com exemple de soft power. El sistema Copèrnic inclou un conjunt de atèl·lits, sensors i estacions terrestres que ofereixen gratuïtament informació a tot el món, mentre que els costos de manteniment recauen sobre els estats membres de la UE. Aquestes dades les utilitzen els governs quan hi ha una emergència nacional o un esdeveniment meteorològic important, però també empreses com Google o Amazon l'utilitzen de manera gratuïta. Els autors de l'article es pregunten com pot ser que d'una banda les autoritats de competència de la UE estigui multat Google i, de l'altra, se li ofereixi gratuïtament un servei del qual després l'empresa treurà benefici. La resposta consistiria en crear un poder diplomàtic europeu a través l'oferta d'informació crucial. De la mateixa manera, els autors consideren que cadria començar a cobrar el servei per tal d'incentar altres països a fer el mateix amb serveis similars, com és el cas de GPS o Landsat, ambdós projectes nord-americans.